

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbata.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 45
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 45
Epistolele nefrancate se refuză — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr., rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Nr. 3077 Scol.

Cerculariu

cătră tôte oficiile protopresbiterale din archidieceșana Transilvaniei.

Pentru facerea examenului de calificățiune învățătorească în anul acesta se pune termin ziua de 30 Iunie a. c. st. v. și zilele următoare:

La facerea examenului de calificățiune se vor admite acei candidați: a) cari au absolvat studiile teologice sau cele pedagogice la un institut public;

b) cari, având pregătirea prescrișă în articolul de lege XXXVIII din 1868, § 86, respective în regulamentul seminarial § 33, au împlinit anul 19 al etății, și au servit mai mulți ani ca învățători cu bun succes, câștigându-și prin studiu privat capabilitatea de a face cu succes acest examen.

Candidații reieptați odată, la vrenul din esamenele anilor trecuți, au a suplica din nou pentru repețirea examenului, decât voiesc să se supună unui esamen nou de calificățiune.

Cererile pentru admitere trebuie să se asternă la consistoriul archidieceșan prin concernentele officii protopresbiterale sau și de a dreptul până la 15 Iunie a. c. st. v., și sunt a se instrui:

1. Cu carte de botez.
2. Cu testimoniu despre studiile percurse.
3. Cu testimoniu despre serviciile practice și succesele obținute ca învățători provisorii, suplenți sau adiuncți.
4. Cu adeverință dela comitetul parochial despre purtarea morală.
5. Eventual cu alte documente recomandătoare.
6. Cu o scurtă descriere a vieții, din care să fie evidente fazele mai însemnate din viața candidatului.

Decă dela absolvarea studiilor pregătitoare până la intrarea în vre-o funcțiune de învățătoriu a trecut timp de un an sau mai mult, sau decât în serviciul practic învățătorească s'a întâmplat o întrerupere pe un timp mai lung: suplicantul are se documenteze ocupațiunea și purtarea morală de pe timpul cât a fost fără aplicare la serviciu învățătorească.

Învățătorii provisorii, cari au de pus examenul din limba maghiară la vre-o preparandie de stat, au se accludă la suplică diploma lor din limba maghiară în original.

În special are fie-care suplicant pentru admitere la examenul de calificățiune a accludă la cererea sa tacsă de 10 fl. prescrișă în statutul organic § 125, dela care numai acei indiviși se pot dispensa, cari prin atestat dela officiu comunal, vidimat și de officiu parochial, arătând totodată și emulentele, ce eventual le vor fi avut în aplicarea lor provisorie la vre-un post învățătorească.

Suplicele pentru admitere la examenul de calificățiune intrate după termenul indicat mai sus nu se vor lua în considerațiune.

Officiile protopresbiterale sunt însărcinate a publica fără amânare acest cerculariu în tracturile lor, și în spe-

cial a atrage asupra lui pe calea officilor parochiale atențiunea acelorora, cari sunt în pregătire a face esamenul de calificățiune învățătorească.

Sibiu, din ședința senatului scolar, ținută la 13 Maiu, 1893.

Consistoriul archidieceșan.

Proiectul pentru salarisarea învățătorilor în casa magnaților.

Precum sciut este proiectul de lege pentru salarisarea învățătorilor a fost pus la ordinea zilei în casa magnaților pe 29 Maiu n. a. c. pe a două zi de Rosaliile noastre, și după o dezbateră mai lungă, la care au luat parte însemnată și meritorică toți trei archiereii nostri, proiectul a fost respins de maiortodocșii casei. Mai la vale dăm după foile maghiare un scurt raport despre decursul acestei ședințe și vorbirea Escelenției Sale I. P. S. D. archiepiscop și metropolit Miron Romanul, după care vor urma, avându-le a mână, vorbirile și celorlalți doi înalți prelați ai noștri.

Mai înainte de tôte însă trebuie să constatăm, că dintre tôte confesiunile și naționalitățile singur biserica noastră a fost complet reprezentată și înalții ei prelați au fost singuri, cari, dând expresiune fidelă simțemintelor și dorințelor credincioșilor lor, au arătat cum acest proiect vătămă autonomia bisericeii și amenință scólele cu o ingerință prea mare și pentru noi păgubitoare din partea statului și astfel apărând cu vrednicie și demnitate interesele noastre bisericești-scolare, archiereii nostri și-au câștigat cu o titlu mai nobil și iubirea de care s'au bucurat până acum din partea credincioșilor bisericeii noastre.

Deschizându-se ședința, după unele mici cesțiuni formale, se pune la dezbateră proiectul de lege pentru salarisarea învățătorilor la scólele comunale și confesionale.

Primul vorbitor contele Zichy Nándor din motiv, că în proiect se cuprind principii și puncte de vedere, cari nu stau în legătură esențială cu urecarea salarelor și cari deșteptă în mulți seriose îngrijiri și din considerare, că primatele și alți prelați catolici au fost împedecați a participa la această ședință, propune, ca să se ia acest obiect dela ordinea zilei și să se amâne pe sesiunea viitoare.

După reflecșiunile ministrului conte Csaky, punându-se la vot acesta propanere, cade, ér Zichy Nándor, dimpreună cu episcopii catolici prezenți părăsesc sala de ședințe. Urmând mai departe dezbateră, după Zichy Antal, care primesc proiectul ca basă la dezbateră specială, ține vorbirea P. S. D. episcop al Aradului Ioan Meșianu. Prea S. Sa vede prin acest proiect vătămă drepturile bisericeii sale. În principiu nu are nimic contra de a se îmbunătăți starea materială a învățătorilor, nici la aceea, ca scólele confesionale lipsite de mijloce să fie ajutate din partea statului, dar nu se poate aproba aceea, că statul pe baza acestui ajutor pretinde drepturi cu mult mai mari ca până acum. Acesta pretensiune a statului nu e justă și afară de acesta proiectul vătămă dreptul autonom al bisericeii și stă în contradicțiune cu art. de lege XXXVIII din 1868, care este de fundamentală, și care dispune, că confesiunile își aleg liber învățătorii, le pot ficsa salarele și tot ele au dreptul de disciplinare asupra lor, pre când

proiectul din cesțiune tôte drepturile aceste ale confesiunii le restringe.

Astfel, accentuând iubirea ce o are poporul român pentru limba și religiunea sa, declară că nu primesc proiectul.

După P. S. Sa Meșianu vorbi episcopul reformat Szász Károly, care primesc proiectul și polemiză cu cele cuprinse în reprezentațiunea înaintată casei magnaților de către archiereii nostri, precum și cu antevorbitoriul, apoi urmă la vorbire P. Sânția Sa Episcopul Caransebeșului Nicolae Popea. Prea Sânția Sa dice că vorbesce contra acestui proiect și din motiv, ca să nu se dică, că românii nu vin cu gravaminele lor la locul competent, cu tôte că aceste nu s'au iau în considerare. Chiar și lege, cari sunt mai echitabile față de nemaghiari, sau nu se execută sau treptat se scot din valoare. Așa s'a întâmplat acesta cu legea de naționalitate, așa cu înarticulară autonomia bisericeii gr. or. Dacă s'ar primi acest proiect, prin el s'ar nimici aproape și rămășița de pe urmă a autonomiei scolastice a bisericeii gr. or. Pentru ce această nedreptățiune față de confesiunea gr. or.? Aci — se vede, — nu este scopul progresul sau îmbunătățirea salarelor învățătorilor, ci asimilarea naționalităților nemaghiare, maghiarisarea. Astfel nu pôte primi proiectul.

După acesta ținu Escelenția Sa, I. P. S. D. archiepiscop și metropolit Miron Romanul următoarea vorbire:

*Escelența Vostă, Domnule Președinte!
Ilustri Magnați!*

Eu și după cele ce le dăseră cu te-meiu în vorbirile lor premerse ilustrii mei conșoci episcopi din această parte, aș avé să grăesc forțe multe la obiectul din discusiune cu privire atât la interesele patriei, cât și la cele ale bisericeii și naționalității mele; dar după-ce din cauza sănătății forțe debilitate nu me pot apuca să țin un discurs mai lung, care să se ocupe în mod esențial cu tôte punctele speciale ale obiectului, — din parte mi sum necesitat a me declara relativ numai forțe pe scurt și numai în liniamente generale.

Cer din capul locului grațioasă permisiune a Escelenței Sale președintelui nostru, profund stimat și de mine, ca să-i pot aminti: că fiind ați pentru bisericele indigene de ritul grecesc a două zi de Rusalii, din considerare la acesta ar fi fost după mine, precum și după alții deasemenea interesați, forțe cu scop, ca ședința ilustrii case a magnaților ficsată pe ziua de azi, să se fi pus cu câte-va zile sau mai înainte, sau mai târziu, ca să nu fie siliți membrii de ritul grecesc ai casei magnaților și mai cu semă prelații concernenți a absentă de acasă într'o zi de sârbătoare mare ca acesta, sau a rămâne absentă dela ședința prezentă, carea este de un interes mai de aproape pentru confesiuni. Cred însă că lipsa de considerațiune în cazul acesta nu a fost cu intențiune, și sper, că între împregiurări normale cei de ritul grecesc nu vor mai fi puși într'o neplăcută situațiune de silă, cum este cea de acum.

Trecând după permiterea acestora la obiect, imi iau voie mai întâi a observa: că în proiectul de lege pus în discusiune, sunt cuprinse și astfel de măsuri, cari dacă ținem samă la titlul binesunătoriu ce-l poartă el, cad afară din cadrele lui; pentru că aici nu e vorba numai de regularea salariilor pentru învățători și învățătoare, ci sunt atrase în proiectul de lege și alte măsuri, cari nu au loc aici, de asemenea instituirea învățătorilor confesionali subvenționați din partea statului, precum și procedura disciplinară, carea să se pună eventual la cale în contra lor,

ceea ce după mine este în contra regulilor de codificare și în contra unui arangiamânt bun.

Eu redicat preste ori-ce preocupățiune frivolă, citez să afirm: că scopul acestui proiect de lege propriaminte nu este întru atâta ca să se ameliorize pozițiunea învățătorilor, cât este mai vortos, ca să se constringă drepturile autonome ale confesiunilor, cari au coloritul de naționalitate, s'au — să o dică mai oblu — scopul lui este, ca să se restorne autonomia bisericeii naționale. Acesta cuprindere a lucrului o constată tôte organele opiniunii publice maghiare, cari în partea cea mai mare chiuiesc deja în bucuria lor, că prin o astfel de lege se vor nimici tendențele naționalităților, după ele nepatriotice.

Dar apoi pentru ce sunt nepatriotice naționalitățile nemaghiare din țera acesta? Dora pentru că o parte neînsemnată a inteligenței naționalităților, sub scutul instituțiunii liberale ale statului articoli vehemenți în diare, adeseori trecuți preste margini, și uneori arangiază și demonstrațiuni politice, când vede periclitare interesele naționalităților? Sau că dora chiar și numai pentru aceea sunt nepatriotice naționalitățile, pentru-că ele nu doare caracterul lor național, limba și obiceiurile lor proprii, și să se contopescă în rasa maghiară, în cultura special maghiară?

Cât pentru acesta atât înaltul guvern al statului, cât și preste tot opiniunea publică ar puté să fie cu mine dimpreună cu totul în curat; pentru-că ce privesc cauza primă, răul, dacă el în adevăr există și este periculos, se pôte sana și trebuie sanat în alt modru, fără ca să fie necesar a se mutila o instituțiune în acest lucru cu totul innocentă, adică autonomia bisericeii; ér ce privesc cealaltă cauză, după modestele mele vederi în remedia acestor abuzuri nu mai există nici un contru, pentru-că la noi conștiința națională și alipirea cătră propria sa naționalitate a prins deja așa de tari rădăcini, și este întru atâta dezvoltată în tôte clasele locuitorilor, încât aceea nici prin educațiune, nici prin învățământ scolar, nici prin ori-ce violență nu se mai pôte stărpi.

Autonomia bisericeii greco-orientale române în patria noastră eu o consider de o instituțiune fundamentală, de una, pre care legislațiunea dela 1861/68 în legătură cu complanările privitoare la dreptul public pentru aceea o a dat bisericeii, ca să asigure românii în biserici și de naționalitate lor, cel puțin în lăcușii de naționalitate lor, așa dicând — familiară, și prin aceasta pe lângă scutirea intereselor patriei, totodată să asigure pentru totdeauna și esistența naționalității române; deci a schimba, a slăbi sau a mutila o astfel de instituțiune fundamentală așa numai în mod incidental, prin o lege special scolară, nu este nici just, nici ecuitabil, dar nici cu scop.

Sciu bine, că acest proiect de lege atinge autonomia nu numai a bisericeii greco-orientale române, ci deopotrivă și a celorlalte biserici din patrie; însă referințele acestor diferite biserici cătră stat sunt forțe variante, pentru-că pe când interesele bisericeii de naționalitate maghiară află mai totdeauna sprijin și apărare din partea statului, pe atunci este de prevedut, că biserica greco-orientală română, singur numai pentru că ea nu aparține naționalității maghiare, precum a fost în trecut espusă la multe feluri de injurii, așa va avé și de acum înainte după crearea unei astfel de lege parte de un tractament forțe mașter, ceea ce are deja indicii și în acel fapt, că Escelenția Sa domnul ministru al instrucțiunii publice în-

inte de a stabili specialitățile acestui proiect de lege, a intrat cu privire la acestea în pertractări cu bisericele protestante magiare și după mărturia diarelor a pactat cu ele, ér pre noi, biserica greco-orientală română, tot atunci a binevoit a ne ignora total fără nici un motiv justificabil.

Afară de mutilarea autonomiei bisericesci, carea este gravamenul principal, trebuie mai ales să excepționez acele dispozițiuni ale proiectului de lege, cari parte nu sunt în pracă executabile, parte au înțeles dubios, parte nu sunt compatibile cu ecuitatea; așa de exemplu § 11 punctul d) pune confesiunilor pentru cazul contemplat acolo un termen preclus de 30 de zile pentru efectuarea alegerii nouă de învățătoriu, pe când în biserica gr. or. română alegerea de învățătoriu se poate face numai pe calea concursului, ér timpul deschis pentru însuși concursul este cel puțin 30 de zile, așadar proiectul de lege nu acordă timp pentru dispozițiunile premergătoare și următoare la alegerea de învățătoriu.

Mai departe § 10 este așa de obscur redactat, în cât el nu eschide interpretarea, că susținătorii școlilor confesionale ar fi datorii să dea mijloacele de subsistență destinate pentru școlile lor încă și în acel cas, când ei își sistază școala, sau când guvernul statului vine să li-o sisteze; o astfel de interpretare însă ne-ar duce la confiscarea fără drept a averii; de aceea Escelenția Sa dl ministru de culte și instrucțiune publică m'ar deobliga nemărginit, dacă ar binevoi să-mi risipescă încă aici în ilustra casa a magnaților prin o declarațiune categorică inoelile mele referitoare la acest §, spre orientarea prealabilă a celor interesați.

În fine eu la §§ 9 și 18 vîd o abatere foarte nejustă, pentru-că pecând sermanelor confesiuni se pune un termen numai de 9 luni, respective de 1 an, ca ele să urce salariile învățătorilor sei la măsura recerută, pe atunci putericeul stat își ia un respiriu de trei ani pentru ca să întregescă salariile învățătoresci prin ajutoarele cerute de susținătorii școlilor; apoi mai vine la acestea încă și aceea, că salariul învățătoresc după § 9 se încasază dela susținătorii școlii eventual pe calea administrațiunii publice, și încă nu numai la plânsorea părții interesate, adică a învățătorului, ci și în cas de o denunțiere oficială, de exemplu, când în ataceri de aceste ar veni să facă raport organele administrative chiar și fără a fi recercate de către învățătoriu interesat; ceea-ce eventual va forma un isvor deschis pentru multe controverse interne.

Din parte-mi me mărginesc în discuțiunea generală numai la momentele principale, ce le amintii, cu deosebire la apărarea autonomiei bisericii greco-orientale române, garantate prin lege, și cu aceste recomandând grațiosei atențiuni a ilustrilor magnați reprezentatiunea, respective cererea respectuoasă a episcopatului greco-oriental român, proiectul de lege ce este sub discuțiune, nu-l primesc de basă la o pertractare în special și la crearea unei astfel de legi nici într'un chip nu pot concurge.

* * *

După aceste mai vorbiră pentru proiect doi membri ai casei și în urmă ministrul de culte conte Csáky, reflectând la cele șise de prelații nostri, apoi punându-se la vot cestiunea, membrii casei, afară de archiereii nostri ortodocși români, primesc proiectul în general.

La desbaterea specială s'a născut discuțiune la § 10 și 11 ai proiectului. La § 10 ministrul conte Csáky, cu privire la cele exprimate de Escelenția Sa I. P. S. D. archiepiscop și metropolit Miron Romanul în vorbirea sa, declară, că în cazul când o confesiune s'ar afla constrinsă a-și sista școala, sau statul va sista cutare școlă și va înființa școlă de stat, confesiunea respectivă nu se va deobliga a concurge și mai departe la susținerea școlii de stat, cu mijloacele, cu cari a susținut școala sa confesională.

Astfel, după chiarificările date de ministru la ambii acesti paragrafi, proiectul a fost primit cu maioritate de voturi fără modificare.

Revista politică.

Delegațiunile într'unite încă din Vinerea trecută în Viena și urmăză lucrările în mod normal. Ca președinte al delegațiunii ungare a fost ales cont. Teod. Andrásy, ér al delegațiunii austriace prințul Windischgrätz, de referent în comisiunea financiară ungară delegatul George Szerb. Ambii președinți în vorbirile lor de mulțămită au accentuat, că raporturile cu celelalte puteri sunt pacinice, cu toate acestea însă pentru asigurarea lor și pentru viitoriu se cer jertfe noue

Sâmbătă au fost delegațiunile primite de către Maj. Sa monarchul, carele la vorbirea președinților a răspuns următoarele: Asigurările d-vastră de loialitate și fidelitate le primesc cu sinceră bucurie și pentru acesta ve exprim cordiala mea mulțămită. Puține luni au trecut de când érași ați fost întruniți în delegațiuni. De atunci încôce situațiunea politică n'a suferit nici o schimbare. Relațiunile noastre amicale cu toate puterile au ramas nealterate, ér condițiunile favorabile de acum asigură manținerea păcei și pentru viitor De altă parte însă nu s'a schimbat nici situațiunea ca regimul meu să nu caute în interesul siguranței și al dezvoltării puterii monarchiei să-și implinescă datorința spre a realiza sistematic dezvoltarea și mai departe a organizațiunii și a capabilității de luptă a armatei și a marinei. Pentru acesta s'au asternut proiectele necesare între marginile, ce le permite situațiunea financiară. Necesitatea sporirii forțelor armate este recunoscută încă din anii trecuți și dacă atunci nu s'a putut satisfice, cauza s' a fost ca se nu se strice ecilibru situațiunii financiare. Cerințele pentru administrarea Bosniei și Herțegovinei se pot acoperi și acum din venitele acestor țeri. Convins, că la esaminarea proiectelor veți fi conduși de cel mai zelos patriotism, doresc ca lucrările d-văstre să aibă rezultat rodnic și ve dic un cordial: bine ați venit!

După această vorbire Maj. Sa monarchul s'a întreținut cu fiecare membru al delegațiunilor. Vorbirea Maj. Sale e comentată în mod favorabil de presa europeană și ea reduce la absurd scirile lățite mai vartos în timpul din urmă, cari alarmau despre un eventual resboiu. Caracteristic este, că Maj. Sa s'a întreținut foarte cordial cu membrii cari au făcut opozițiune în casa magnaților contra politicii bisericesci a guvernului. Acastă împrejurare a provocat material de discuțiune în presă. Caracteristic mai este, că la alegerea în comisiunea bugetară în delegațiunea austriacă cehii tineri au fost eschiși, ér Plener conducătorul germanilor, i'a apostrofat rău, dicând, că cu astfelu de ómeni nu o poți scóte la socotélă. Din cauza acesta foile cehe și chiar și o parte din cele germane sunt foarte vehemente și trag pe Plener la răspundere, vehemenți sunt și cehii tineri, ér polonii au desaprobat hotărît purtarea lui Plener.

* * *

Scirile din Budapesta anunță, că în singuraticile ministerii se lucrază la compunerea proiectelor de buget pentru anul viitoriu. Precum se svonesce proiectul pentru căsătoria civilă obligătoare este stabilit definitiv în ministeriul de justiție și consiliul de ministri se va ocupa cu el încă în decursul lunei lui Iunie. Ministrul Szilágyi va asterne încă în sesiunea acesta proiectul pentru despăgubirile urbariale din Transilvania.

* * *

Despre ținuta energică a românilor din comitatul Caraș-Severin în adunarea generală ținută în Lugos la 25 Maiu n. carea s'a ocupat cu politica

bisericescă a guvernului. După cum raportază „Egyetértés“ ședința a decurs astfelu: Încă înainte se lăfise vestea, că membrii bisericani din congregațiune, împreună cu românii, se vor uni, pentru a paralisa, eventual a slăbi votul mamelucilor guvernului. Printre aceștia se numera și deputatul dietal Asboth János. Românii dice numita fôia, s'au asigurat de cei mai buni oratori și s'au și folosit cu multă istețime și curagiu de tactica zădărnicii votului de încredere pentru guvern. Desbaterea a ținut de dimineța până séra la órele 8. După-ce protonotarul Szogyény a motivat pe scurt propunerea de spriginire a proiectelor bisericesci, vorbi contra canonicul Bolesznzy din Orșova, ér Bözš Hedvig pentru. Luă apoi cuvântul dl Coriolan Bredicean, care printr'o strălucită vorbire resfrânse toate argumentele dușmanilor noștri, pronunțându-se hotărît contra reformelor bisericesci ale stăpânirii. Nu mai puțin temeinic și frumos a vorbit protopopul român Popovici. După o paușă de două óre, ședința se continuă după améđi. Advocatul jidano maghiar din Lugos Dr. Rosenthal Gyula, luă cel dintéi cuvântul, spriginind propunerea de-a se alătura adunarea la politica bisericescă a guvernului. Preoțimea catolică și românii protestau energic împotriva spuselor avocatului jidano-maghiar. Intre cei legitim nemulțumiți era și deputatul Asboth. O adevărată furtună isbucni, când vorbitorul întrebunță cuvântul „Valah“ în loc de „român“. Românii, simțindu-se adenc vătémați, protestară cu tării împotriva infamiilor jidano maghiarului; vrednicul avocat român, d-nul Coriolan Bredicean, a fost de două ori chiămat la ordine de fișpanul, care în mânia sa nu scia, ce să mai facă. Procurorul suprem voia să ridice acasă de „vătămăre“ a congregației, contra românilor, când fișpanului îi succese a potoli iritațiunea. Vorbiră apoi oratorii bisericani și românii. În fine s'a primit cu maioritate de voturi aprobarea politicii bisericesci a guvernului.

Noutăți.

Personal. Escelenția Sa I. P. S. D. archiepiscop și metropolit Miron Romanul s'a reintors dela Budapesta cu trenul de Marți, 1 óra p. m.

* * *

Avis Parastasul de șase septemăni pentru George Barițiu se va celebra în Sibiu la 11 Iunie n. a. c. la 10 óre a. m. în biserica gr. cat. din Pórtă Turnului.

Invitări speciale pentru acest act nu se vor face din partea familiei defunctului.

* * *

Remasul după George Barițiu. Precum se scie fericitul întru pomenire George Barițiu n'a lăsat familiei sale mari averi pămensesci, ci numai un prea modest inventar de cărți și documente istorice, pe care eređii au decis a le dona în parte „Asociațiunii transilvane“ și „Academiei române“ din Bucuresci. Opul său istoric „Părți alese“ de o valoare literară recunoscută, din care se mai află nevëndute încă un număr considerabil al edițiunii prime, constituie pozițiunea principală a masei ereditare rămase după mórtea autorului seu. Pentru de a da deci publicului român ocaziune a și puté procura acest op și pentru ca eređii să-și potă realiza o parte din capitalul rămas lor în acela, au decis a scăde prețul aceluia conform inseratului de pe pagina a IV-a, până la 1 Ianuarius 1894, dela care termen înainte se va vinde érași cu prețul original de librărie, ca până acum.

Atragem atențiunea inteleginții noastre asupra acestei împrejurări și credem, că nu va lăsa ocaziunea nefolosită.

* * *

Proces contra memorandumului. Membrii comitetului național, cari locuesc în Sibiu au fost ascultați rënd pe rënd de judele de instrucție A. Gódrri, punându-se întrebările: dacă au luat parte la compunerea memorandumului, la răspândirea lui și dacă iau res-

punderea pentru cele ce se află acolo espuse. Membrii comitetului, cari nu locuesc în Sibiu, după scirile ce sosesc, încă au fost supuși unui interogatoriu tot astfel formulat.

* * *

Promoțiune. Domnul Zosim Chirtop a fost promovat în 20 l. c. n. de doctor juris la universitatea din Cluș.

* * *

Maial. Maialul arangiat Luni, a două di de Rusalii de școlile poporale confesionale ortodoxe din loc, a reușit pe deplin. Scolarii sub conducerea dl învățător Toma Jón-drea din sub. iosefin și George Jón-drea din Sibiu-cetate s'au împărțit de multă și frumoșă petrecere, încât părinții și streinii, cari au fost de față, au rămas mulțămiți. Un moment serbătorec a fost, când a apărut în mijlocul elevilor P. O. Domnul referent scolaru Mateiu Voileanu, carele a fost primit cu o căldurósă vorbire de dl învățătoriu Toma Jón-drea din suburbiul iosefin. În entusiasmul general al petrecerei s'a accentuat cu deosebire meritele Escelenției Sale I. P. S. D. archiepiscop și metropolit Miron Romanul, carele tocmai se afla la Budapesta spre a combate în casa magnaților fortuna, ce amenință școlile noastre.

Trebuie să înregistrăm cu părere de rău, că deși învățătorii amintiți s'au fost pus în conțelegere cu învățătoriu din sub. inferior pentru arangierea maialului, totuși școala din sub. inferior n'a participat. Lucrul acesta a dat însă la o măchnire generală între credincioșii de acolo și acestei măchniri au dat espresiune mai mulți fruntași din comitet înaintea D-lui referent scolaru.

Sperăm, că pe viitoriu nu se vor mai întâmpla astfelu de lucruri deprimătoare.

* * *

Iubileu. Comitetul arangiator a dat următoarea invitare referitoare la iubileul E. S. I. P. S. archiepiscop și metropolit Dr. Silvestru Morariu Andreievici. La 29 Iunie (11 Iuliu) a c. Eminența Sa arhipăstorul Silvestru împlinece 50 ani ai activității Sale preoțesci. Activitatea și meritele acestui ilustru bărbat pentru biserica noastră ortodocșă-orientală din tără, marele său devotament pentru lumnarea și dezvoltarea culturală și religioasă a poporului, stăruința sa nemărginită pentru binele țerii și succesele lucrării sale neobosite ne obligă pe noi diecesanii ortodocși orientali ai eparchiei, a serba cu iubire fiescă și cu solemnitate această di însemnată și a aduce I. P. S. Sale cu devotată supunere omagiile noastre de mulțămire și recunoștință. Ne adresăm deci cu tot respectul către toți diecesanii credincioși de ori-ce stare, ca să binevoescă a adăuga la splendórea acestei serbări diecesane și a participa în persónă la toate părțile ei după următoarea programă: a) în diecesă: Duminecă în 27 Iunie (9 Iuliu) a. c. în toate bisericile diecesei serbarea s. liturgii cu docsologie și predică. b) În capitala țerii: Luni în 28 Iunie (10 Iuliu): séra la 7¹/₂ óre vecernie cu litie în biserica semi-narială. Marți în 29 Iunie (11 Iuliu) a. c. 1. Dimineța la 8¹/₂ óre serviciu dumnezeesc în biserica s. Paraschive cu docsologie. 2. La 11 óre dimineța plecarea în corpore a patronilor bisericesci, a clerului, a eparchioșilor și a altor deputațiuni la reședința metropolitană. 3. La 12 óre aducerea felicitărilor omagiale I. P. S. Sale archiepiscopului și metropolitului și predarea adresei din partea diecesanilor. Cernăuți, în Maiu 1893. Comitetul festiv: președintele: cav. Dr. Ioan de Zotta.

* * *

Din Năséud primesce „G. Transilvaniei“ următoarea scire: În 19 Maiu n. c., sub conducerea vicariului dela Năséud reverendismului d-n Dr. Ioan Pop, comisiunea aleasă în adunarea reprezentanților grănițeri, ținută la Năséud în 27 Decembre 1892, a prezentat ministrului președinte unguresc, Wekerle, un memorandum voluminos în cauza fondurilor și a școlilor grănițeresci. În acest memorandum se cere respectarea întru toate a determinațiunilor cuprinse în „Instrumentul fundaționat“ sancționat de Maj. Sa. În deosebi se cere respectarea și susținerea neatinsă a dreptului esclusiv de proprietate al grănițerilor și descendenților acestora; apoi respectarea dreptului de liberă

administrare a fondurilor și averilor școlare, precum și respectarea caracterului confesional românesc al gimnasiunii și a tuturor școlilor susținute de fondul central.

Aniversare. Societatea „Tinerimea română” va serba Vineri 21 Maiu, ora 2 p. m., în noul palat al Ateneului, a XVI aniversare a sa.

Serbarea se va deschide de președintele societății, Nicolae S. Dumitrescu, printr-o cuvântare, după care dl Const. Manolescu va vorbi despre „Evoluțiunea mintală la copii” în urmă se va face distribuțiunea premiilor la elevii și elevele învățământului primar, cari s'au distins la concursul ținut de societate în anul acesta.

Asilul Elena Dömnă. Cetim în „Tim-pul”: Este vorba ca asilul Elena Dömnă să fie transformat în școlă normală primară de fete, care să producă învățătore rurale, ér școlile centrale și un esterne secundar să aibă menirea de a produce institutore.

Invitare. Corpul învățătoresc dela școlă capitală din Seliște invită pre toți binevoitorii și amicii școlii la „Maiatul tinerimei școlare” ce se va ținé în locul numit „Mai-lat” în ziua sf. Constantin și Elena (21 Maiu); — la casul când timpul va fi nefavorabil, să amână pe Dumineca următoare (23 Maiu). Invitări speciale nu se fac.

Seliște, 15 Maiu, 1893.

Corpul învățătoresc.

Himen. D. șora Luisa Dimă și dl Dominic Rațiu, oficiar la institutul de credit și economii „Albina” anunță, că actual cununiei lor, se va celebra Duminecă în 4 Iunie 1893 st. n. la 2½ ore p. m. în biserica gr. or. din Petroșeni.

Felicitările noastre!

Himen. D. șora Lucreția Lazar și dl Ioan Fugăta teolog absolut, și vor serba actul cununiei Duminecă în 4 Iunie st. n. la 4 ore p. m. în biserica gr. or. din Baița.

Din viața noastră constituțională bisericescă.

Raportul administrat. protopresb. al tractului Alba-Iulia, Nicolau Ivan, la sinodul protopresbiteral, — ținut în 25 Februarie a. c.

Despre activitatea mea în decursul anului 1892 mi permit a înainta următorul Raport:

În decursul anului 1892 au intrat la protocolul de esibite 1263 numeri, și afară de cauzele ținătoare de comitetul protopresbiteral s'au rezolvat pre calea presidială 1245 piese, rămânând în restanță 18 piese, cari parte sunt sub pertractare, parte reclamă prezența mea în singuratecele parochii pre mai multe zile spre a-și putea afla rezolvirea. Intre actele restante voiu aminti ca mai importante, afacerile edificării bisericești în Totoiu fiind locul pre care voiu să edificăm biserica comună cu gr. catolică, regularea rațiociniilor din Bucurdea, înaintarea actelor fundațiunii Rosalia Risbach din Ighiu, — pertractarea lăsamântului după răposatul protopresbiter, în care afacere sunt interesate atât singuratecele parochii cât și protopresbiteratul, fondul debucate din Totoiu pertractarea procesului disciplinar contra unui ales învățător; pretensiunile bisericești din Tibru și Bucurdea la advocatură Kerekes din Aiud. Tote celelalte acte sunt rezolvate. Unele mai sunt pendente la Venerabilul Consistoriu, 3 cauze matrimoniale, afacerea cu casele parochiale din Telna și Ighiel, planul bisericești din Gârbova și al școlii din Tibru și cererile pentru ajutoriu din fundațiunea Șaguna pentru reînvierea bisericești din Alba-Iulia oraș, zidirea bisericești din Totoiu, și pentru școlă din Bucurdea precum și a bisericești din Hepria pentru un ajutoriu din fondul bisericeșlor serace.

Dacă pedeci neatârnatore de mine nu s'ar fi pus în cale, de sigur că aș fi fost în stare se raportez onoraturii sinod, că toate actele au fost rezolvate, dar în celea mai multe casuri restanțele aceste nu provin din vina mea și despre fie care restanță sunt gata a da deslușiri cu privire la stadiul în care se află.

Afacerile s'au desvoltat în decursul anului normal. Nu s'a ivit nici o conturbare nu s'a clătinat credința credincioșilor cu toate jertfele ce le-am reclămat de la ei, după cum se va vedé la diferitele titluri, și cu bucurie constat, că aparatul întreg a început a se mișca mai ușor, singuratecele organe încep a-și pricepe chemarea și cu puține excepțiuni și relele ce mai există cu timpul pot fi delaturate.

Miscarea populațiunii.

În decursul anului 1892 au fost:

a) Nașteri 1026 b) morți 986 c) Cununii 242 față cu anul trecut se arată la nașteri 939, sporii 85, scădere — morți 885 sporii 101, scădere — cununii 154, sporii 88, scădere —

Datele din 1891 observ că nu au fost esacte și onorabilul sinod mi va da voie ca să nu mă esplic. Numărul sufletelor a fost 24,568 pe când anul acesta după conspectele intrate este de 25,727 mai mult deci cu 1155.

Comitetul protopresbiteral.

Comitetul protopresbiteral în decursul anului a ținut numai două ședințe. În aceste două ședințe s'a pus la cale scrierea de concurs pentru postul vacant de protopresbiter, s'au luat măsuri pentru edificarea unei case în parochia centrală Alba-Iulia care să servescă de cancelarie protopresbiterală și de locuință a protopresbiterului paroch, deci deocind ca spre acest scop să contribuie fiecare parochie cu suma minimum 20 fl. v. a. Asemenea a decis ca pentru cancelaria protopresbiterală se contribuie toate parochiile cu o sumă de 120 fl. rămânând ca repartitiunea să se facă după o cheia corespunzătoare.

Tote conclusele aceste au întimpinat aprobarea V. Consistoriu. Concursul pentru postul de protopresbiter s'a publicat încă în luna Iunie, planul și preliminarul de spese pentru casa s'a aprobat la 13 Iunie și edificiul stă, ați terminat, parochiile au contribuit cu suma de 389 fl. 10 cr. rămânând în restanță parochiile: Órda, Pâclișa, Hepria Mihail, Poiana, Metese, Cristesci, Tecesți - Cârna, Cheia Rimeșului, și contribuind Valea Uzei numai cu 10 fl. Bucurdea cu 10 fl. și Craiva 14 fl. 10 cr. Suma încasată o am administrat episcopiei parochiale din Alba-Iulia oraș, care a ridicat edificiul și aici sub /. am onore a alătura atât consemnarea celor ce au contribuit cât și contra cuitanția care documentează administrarea sumei la casa episcopiei parochiale din Alba-Iulia oraș. — La locul său se va prezenta rațiociniul pentru de a da absoluturiul adm. protopesb. care a încasat aceste sume.

Nu voiu se amintesc aici de toate greutățile câte am întimpinat, nu de multe alergături în dreptă și în stângă, nu chiar de jertfele ce am fost silit se aduc personal, constat cu bucurie că s'a făcut o casă, care ne servese spre mândrie și care va vesti mulți ani, că s'a făcut cu bun frunteles, s'a făcut fără șgomot mare și că frunțașii tractului preoți și mireni parte mare au alergat cu oleul lor numai ca să o vadă ridicată ca se avem unde adăposti cancelaria protopresbiterală.

Cât pentru suma de 120 fl. au contribuit comunele scrise în consemnarea de sub /. cu suma de 121 fl. spesându-se această sumă după cum arată rațiociniul de sub /. dimpreună cu cuitelile originale.

Restanțele se vor încasa și despre această se va da rațiociniul la timpul seu.

(Va urma.)

PARTEA SCIENTIFICĂ ȘI LITERARĂ.

Tera noastră.

Descriere populară a Ardélului.

de

Silvestru Moldovan.

(Urmare.)

El are inimă bună și este milos. „Românul este cel mai bun om la inimă din lume — dice un scriitor strein, — care nu face rău nici măcar unui animal.”

Cu toate aceste are în firea sa înclinare spre resbunare; când cineva îi face rău, el caută să și resbune. Binele ce i'î face cineva, nu'î uită nici odată și dacă poate îl resplătesce cu bine, dar ține minte și reul.

Sufere cu răbdare apăsările, nedreptățile, le suferé îndelung și numai când răbdarea sa îndelungată și-a ajuns capétul, e crud față de aceia, cari l-au nedreptățit. Altcum crușimea nu este însușirea lui. Adese iartă și nedreptățile, ce i s'au făcut dicénd: „lasă'l în socotéla lui Dumnezeu, să i resplătescă el.”

Afară de aceste Românul are simț de dreptate, pe care o numesce „sfânta dreptate”. Îi place buna rânduială, e ascultător de mai marii sei, apoi e darnic și iubitor față de serici și nenorociți și e iubitor de óspeți.

Prevenirea și iubirea lui de óspeți a fost lăudată de mulți.

„Cine, ajungénd nóptea la o casă țărănescă, — scrie vestitul nostru poet Alecsandri — a întreat: bucuros la óspeți? și n'a audít îndată: bucuros! sau trecénd pe lângă o masă de țărani, a dis masă bună, fără a fi pofit îndată la dênșă; sau fiind de față la o nuntă din sat, n'a fost cinstit de cuscrii voioși și nu s'a încredințat de respectul tinerilor cătră bătrâni?”

El e desșept la fire și înțelept; această o poți vedea pe fața lui senină și desțéptă și ne-o arată frumoșele sale poesii populare, povești și proverbe, pline de înțelepciune.

Înfășosarea lui este plăcută și atrăgătoare. Are porturi frumoșe, cu deosebire femeile și această ne dá dovadă despre un gust nobil și simț inteligent.

Despre înfășosarea sa, de care s'au minunat adese steinii, étă ce scrie Alecsandri: „Aruncă-ți ochii la ori care român și'î vei găsi totdeauna vrednic de figurat într'o iconă. De va ședé lungit pe iarbă, la pólele unui codru; de va sta în picioare, răzimat într'un toiag, lângă o turmă de oi; de va sălta în joc vesel și cu pletele în vânt; de se va cobori pe o cărare de munte, cu pușca sa pe spinare; de se va arunca voinicesce pe un cal sélbatic; de va cărmui o plută de catarguri pe riu... ori cum îl vei privi, fie ca plugar, fie ca cioban, fie ca plutăș, te vei miuna de frîșca frumșeții a stătorei lui.”

Așa este Românul; așa l-a lăsat, să fie D-șeu!

Acum, după-ce ne-am tras samă, că cine suntem noi Români, de unde ne tragem și cine ne-a aședat pe acest pământ, trebuie să mai luăm aminte una.

Trebuie adecă să șcim, că țerile în cari locuim noi Români, sunt nește țeri forte frumoșe și binecuvântate de D-șeu; iar între ele este frumoșă și plină cu multe și felurite bogății cu deosebire țara noastră Ardélul, un mărgăritar de țară, așa că puține sunt țerile lăstate de D-șeu pe fața pământului, cari se-o intréca în frumșeții și bogății.

Ea este încunjurată jur împrejur, ca o uriașă cetate, cu șiruri de munți puternici, acoperiți pe cóstele lor, cu păduri străvechi de stejari și brași. Din trunchiul acestor munți se rămurésc în lăuntru ei, în toate părțile alte, nenumerate șiruri de munți și déluri, cari alcătuesc mulțime de văi strimtori, și șesuri mărunte, udate de obicei de páraie, riulețe și riuri, cari le împodobesc, făcéndu-le drăgálașe și atrăgătoare.

Prin munții hotarnici străbat din țerile vecine spre lăuntru mai multe pasuri, cari despart munte de munte, ca nește brezde uriașe și adânci și mijlocesc legătura cu văile țerilor vecine,

Dacă pătrundem prin aceste pasuri în lăuntru Ardélului, ne vom minuna și adese vom sta uimiți de frumșețile ce le întâlnim pretotindinea; la tot pasul, de pe vârful fie-cărui dél sau colnic, la fie-care cotitură de riu, pe déluri, ca și pe șesuri, pe culmile de munți înalte și prin văile adânci,

preste tot locul ni se înfășoséză ochiului uimit priveliști, cari de cari mai frumoșe și mai încântătoare.

Ici ni se deschide o vale plăcută udată de un riuuleț, care învêrte rótele unei mori; colo zărim un páreu de munte vigoros, ce se aruncă preste păretele de stâncă, ce-i stă în cale și forméză o frumoșă cădere de apă, care turbură făcerea codrului străvechi prin murmuritul său. În altă parte vedem stânci uriașe, cu cóstele lor prăpăstioșe și pierșice, cari sunt brăzdate de povóie și prin a căror crepături vulturii falnici și-au aședat sălășurile. În alt loc vom sta uimiți pe țermul unui riuuleț de munte, privind cum și-a croit cale printre stânci și cum se aruncă de vale cu sélbăticiă și zuzet asurđitor, ameninbând cu răpire bolovanii, ce-i alcătuesc alvia. Mai departe vom privi cu plăcere de pe cutare vârș de dél șesul, ce se întinde la picioarele nóstre, încungiurat de déluri, împoporat cu sate și brăzdat de riuulețe și páraie, cari se par a fi cărări argintii prin verdéța câmpului.

În alte părți éráș vom dá de munți puternici, cu piscuri falnice și cu cóste prăpăstioșe, acoperite cu păduri străvechi, prin cari ursul tráesce ca un domn stăpânitor. Dacă apoi ne urcăm pe vârșul unui pisc vom avea o privire largă, încântătoare, până departe în céța albastruie preste déluri colnice, iar la pólele muntelui vom zări adese, în fundul văilor, câte un frumoș lac de munte sau iezér, cu fața liniștită, în care se reoglindeză bolta albastră a cerului și din apa căruia se adapă ciutele de munte.

Apoi vom dá de peșteri, cari se afundă în adâncimile pământului, de strimtori sau chei, cu páreți de stânci prăpăstioșe cari ne pun în uimire și ne umplu de frică prin măreția lor, prin văi de belșug de bucate, pe cóstele munților și délurilor de păduri estinse, de vii și pometuri, pe țermii riurilor de rădiuri (bercuri), iar în sinul pământului de bogate mine de aur, argint, fer și sare.

(Va urma.)

Loterie.

Sâmbătă, în 27 Maiu n. 1893.

Budapeta: 70 27 3 68 2

Mercuri, 31 Maiu, n. 1893

Sibiu: 66 29 39 19 63

Bursa de Viena și Pesta.

Din 29 Maiu n. 1893.

	Viena	B-Pesta
Galbeni împărătesci	5.82	5.82
Nepoleon-d'óri	9.82	9.78
Bonuri rurale ung.	96.—	96.50
„ „ croate-slavone	—	97.50
Imprumut cu premiu ung.	—	148.—
Losuri pentru regularea Tisei și Seghedin	142.25	142.50
Renta de hârtie austriacă	97.85	97.75
„ de argint austriacă	97.70	97.50
„ de aur austriacă	117.25	117.25
Losurile austriace din 1860	164.50	165.50
Acțiunile băncii austro-ungare	1090.—	975.—
„ „ de credit ung.	428.50	390.50
Obligațiunile desp. regalilor	—	100.60
Scrisuri fonciare ale institut. de credit și economii „Albina”	—	101.—
Imprumutul căilor ferate ung.	124.—	—
Argintul	—	—
Amortisarea datoriei căilor ferate de Ost ung. (1-a emisiune)	120.75	126.50
Amortisarea datoriei căilor ferate de Ost ung. (2-a emisiune)	101.30	101.50
Mărți 100 imp germane	60.27	60.35
Londra 10 Livers sterlingi	128.—	123.75

Medic român în Karlsbad

Dr. I. T. MERA,

Marktplatz „Tempel”.

Nr. 270/1893

[70] 2-3

CONCURS.

Pentru întregirea parohiei de clasa a treia (III) Stanija de jos, se descrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Rom.“

Emolumentele dau suma de 401 fl. val. austr.

Concurenții au ași asterne cererile lor, instruite conform normelor din vigoare în termenul deschis, subsemnatului oficiu protopopesc.

In conțelegere cu comitetul parochial.

Brad, la 5 Maiu, 1893.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Zandrului.

Vasilii Dămian, protopresb.

Nr. 257/1893.

[69] 2-3

CONCURS.

Pentru întregirea parohiei de clasa a treia (III) Țerțel, se descrie, pe baza Venerabilei încunoscintări consistoriale ddo 19 Ianuaru a. c. Nr. 210/B., concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post dau suma de 355 fl. 60 cr.

Concurenții au ași asterne cererile, instruite conform normelor din vigoare, în termenul deschis, subsemnatului oficiu protopopesc.

In conțelegere cu comitetul parochial. Brad, la 26 Aprile, 1893.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Zandrului.

Vasilii Dămian, protopresb.

Parți alese din Istoria Transilvaniei pe două sute de ani din urmă de Georgie Barițiu, fost președinte al Academiei române din București, se vinde până la 1 Ianuaru 1894 cu următorul preț redus, și anume:

Opul întreg, 3 vol. mari cu 176 documente: broșurat fl. 10.—; legat fl. 11.50 cr.

Volumele singuratic: broșurat I. fl. 4.20; II. fl. 4.—; III. fl. 2.80 legat. I. fl. 4.70; II. fl. 4.50; III. fl. 3.30

Comandele sunt a se adresa la librăria W. Krafft în Sibiu (Nagy-Szeben), la care se află opul depus în comisiune. Acelor p. t. domni din Austro-Ungaria, cari vor face comandele lor trimițând prețul, mai comod prin mandat postal, espedarea opului li se va efectui franco.

[71] 1-1

I. G. Barițiu.

„ARDELEANA“ institut de credit și de economii, societate pe acții în Orăștie.

Nr. 146/1892.

Avis.

Institutul de credit și de economii „Ardeleana“ societate pe acții în Orăștie (Szászváros) piața mare Nr. 2 și 4 în casele proprii, primesce depuneri spre fructificare sub următoarele condițiuni:

- a) Depuneri făcute la a căror ridicare nu se recere abdicere, cu 5%; b) Depuneri făcute cu condițiunea de a se anunța ridicarea lor, cu 5 1/2% și c) Depuneri făcute pe timp mai îndelungat de către biserici, școli, corporațiuni culturale ori cu scop de binefacere cu 6%.

Depuneri, ridicări sau anunțări se pot efectui și prin postă.

Orăștie, la 1 Novembre, 1892.

[53] 4

„Direcțiunea“.

Mersul trenurilor pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiu 1893.

Table with multiple sections: Budapesta Predeal, Budapesta - Arad - Teiuș, Budapesta, gara de vest - Orșova - Verciorova, Cucerdea - Oșorheiu - Reg. săs., Copșa-mică - Sibiu - Avrig - Făgăraș, Simeria (Piski) - Hunedóra, Brașov - Chezdi-Oșorheiu, Murăș-Ludoș - Bistrița. Each section contains a table of train schedules with columns for train type, departure/arrival times, and station names.

Nota: Orele însemnate în stânga stațiilor sunt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în dreapta de jos în sus. Numerele cele grase însemnă orele de noapte.